

האוניברסיטה העברית בירושלים
THE HEBREW UNIVERSITY OF JERUSALEM
 הפקולטה למדעי הרוח
 המכון למדעי היהדות ע"ש מנדל
The Mandel Institute of Jewish Studies

ידיעון מרכז אוריון

לחקר מגילות מדבר יהודה והספרות הקרבנה להן

אוקטובר 2007

גיליון עשירי

דברי פרופ' סטיב פסברג - מנהל מרכז אוריון

חברים ועמיתים יקרים,

השנה האקדמית האחרונה (2006/2007) הייתה שנה ברוכה פעילות במרכז אוריון. קיימנו שלוש סדרות הרצאות שונות: הראשונה בשיתוף המרכז לחקר הנצרות, ביה"ס לתלמידים מחו"ל והמכון האפיפיורי (P.B.I); השנייה במסגרת 'סמינר החוקרים ע"ש חיים יונה גרינפלד ז"ל'; והשלישית במסגרת 'שעת קפה ודיון'. ההרצאות בסדרות משכו חוקרים וסטודנטים רבים הן מן האוניברסיטה העברית והן מחוצה לה. השנה נעלה בכינוס הבינלאומי האחד עשר של מרכז אוריון בשיתוף עם המרכז לחקר הנצרות. הכינוס המוצלח התקיים בסימן שישים שנה לגילוי מגילות מדבר יהודה ולכבוד פרישתו של פרופ' מיכאל סטון מההוראה. המרכז כבר התחיל בארגון הכינוס הבינלאומי השנים עשר במניין, שיתקיים בדצמבר 2008 בשיתוף מרכז בן-יהודה לחקר תולדות הלשון העברית.

עורכת הפרסומים במרכז, ד"ר רות קלמנטס, ועוזרה, מר נדב שרון, השלימו את הביבליוגרפיה המרוכזת של ספרים ומאמרים שראו אור בשנים 2006-2000. עבודה מרובה הושקעה בכרך זה הכולל למעלה מ-4,100 פרטים וכ-400 עמודים. נוסף לכך, ממשיכים בהכנת כרכי דברי הכינוס התשיעי והעשירי של המרכז.

מרכז אוריון עתיד לשתף פעולה עם החברה

הקוריאנית Ixan Inc, המארגנת תערוכה של מגילות מדבר יהודה והנצרות הקדומה. התערוכה תתקיים בסיאול בין החודשים דצמבר 2007 – יוני 2008 ויוקרנו בה סרטונים שהכין המרכז לאתר Virtual Qumran ובהם מופיעה הארכיאולוגית פרופ' ג'ודי מאגנס מדריכה סיור בקומראן.

ביוני האחרון מר מיכאל דונקל, ממייסדי קרן אוריון, חבר ותומך ותיק של המרכז, קיבל תואר ד"ר כבוד מהאוניברסיטה העברית.

בשם מרכז אוריון אני רוצה להודות לכל הגורמים אשר תמכו ותומכים במרכז מאז הקמתו ועד היום: לאוניברסיטה העברית בירושלים, לקרן אוריון, לקרן סר זלמן קוהן, לקרן דורות, לקרן בולג-הרצהיימר, לשוחרי האוניברסיטה העברית בקנדה, לשוחרי המרכז בארץ ובחו"ל, לוועדה האקדמית, לאנשי סגל, לחוקרים ולתלמידים הנוטלים חלק בפעילויות המרכז וכמובן לכל עובדי המרכז המוכשרים והנאמנים.

לבסוף, אני מבקש להודות מקרב לב לגבי אריאלה עמיר, שלולא עבודתה הנאמנה ועזותיה הטובות, לא היה מרכז אוריון מתפקד וממלא את ייעודו בהצלחה כה רבה.

בברכת שנה טובה ומבורכת!

מרכז אוריון טלפון: 02-5881966 פקס: 02-5883584

E-mail: msdss@mscc.huji.ac.il

Web site: <http://orion.mscc.huji.ac.il>

סיכום פעילות מרכז אוריון בשנת הלימודים - תשס"ז

שעת קפה ודין

יהושע גרנט

תלמיד מחקר בחוג לספרות עברית, האוניברסיטה העברית. מלגאי מרכז אוריון "קודם לבריאת העולם: הפיוט הקדום בין מקורות מספרות חז"ל לבין מקורות מן הספרות החיצונית"

Joseph Leon Angel

דוקטורנט, אוניברסיטת ניו-יורק, ארה"ב. מלגאי מרכז אוריון "Priesthood in History and Imagination at Qumran"

משה טור-פז

דוקטורנט בחוג להיסטוריה של עם ישראל, האוניברסיטה העברית. מלגאי מרכז אוריון "מיהו לא יהודי, זהות יהודית בימי הבית השני"

Russell Hobson

דוקטורנט, אוניברסיטת סידני, אוסטרליה. אורח מרכז אוריון "Methods for Measuring the Stability of Ancient Near Eastern Texts in Transmission"

סמינר חוקרים

ע"ש חיים יונה גרינפלד ז"ל

הרצו:

פרופ' עמנואל טוב

החוג למקרא, האוניברסיטה העברית "פנים רבות למקרא – עיונים בתרגום השבעים ובמגילת 4Q Reworked Pentateuch"

פרופ' מנחם קיסטר

המכון למדעי היהדות ע"ש מנדל, האוניברסיטה העברית "להתחוות נוסחי תפילת העמידה לאור מגילות ממדבר יהודה ועדויות אחרות"

Dr. Torleif Elgvin

Evangelical Lutheran University College, Norway.
Orion Visiting Scholar
"Seeing the Heavenly Temple: from the Tanach to Qumran"

סדרת הרצאות במכון האפיפיורי

מרכז אוריון בשיתוף עם בית הספר לתלמידים מחו"ל ע"ש רוטברג ועם המרכז לחקר הנצרות באוניברסיטה העברית וה- PBI (Pontifical Biblical Institute) קיימו סדרת הרצאות באנגלית בנושא מגילות וספרות בית שני. ההרצאות מוקדשות לזכרה של גבי מרים שפר ז"ל, לשעבר מנהלת היחידה ללימודים מתקדמים בבית הספר לתלמידים מחו"ל ע"ש רוטברג.

הרצאת הפתיחה ניתנה ע"י פרופ' דניאל שורץ, החוג להיסטוריה של עם ישראל, האוניברסיטה העברית

"Where Should We Put the Second Temple Period?
Heinrich Graetz's Problem and Our Own"

ד"ר מארן ניהוף, החוג למחשבת ישראל, האוניברסיטה העברית

"Biblical Exegesis and Homeric Scholarship in Antiquity"

Prof. Justin Taylor, École Biblique et Archéologique Française (EBAF)

"The Bible in its Traditions: A New Project of the École Biblique"

בהזדמנות זו, אנו רוצים להביע את צערנו ותנחומינו על פטירת הגב' בלה גרינפלד, אלמנתו של ח"י גרינפלד. ראוי לציין את תמיכתה הרבה ופעילותה במרכז אוריון. הלוויתה התקיימה בירושלים ב- 8.7.2007. תהי מנוחתה עדן.

הכנס הבינלאומי האחד-עשר של מרכז אוריון לשנת 2007
שנת ה-60 לגילוי מגילות מדבר יהודה

מרכז אוריון לחקר מגילות מדבר יהודה והספרות הקרובה להן והמרכז לחקר הנצרות שבאוניברסיטה העברית חברו יחדיו לקיים את הכינוס הבינלאומי השנתי האחד עשר של מרכז אוריון בנושא:

***"New Approaches to the Study of Biblical Interpretation
in Second Temple Judaism and Early Christianity"***
"גישות חדשות בחקר פרשנות המקרא בימי הבית השני ובנצרות הקדומה"

הכינוס התקיים בימים 18-21 ביוני 2007, באוניברסיטה העברית בירושלים, הר הצופים. הוא הפגיש בין חוקרי היהדות והנצרות מהאוניברסיטאות המובילות בצפון אמריקה, אירופה והארץ על מנת ללבן נושאים משותפים העולים מטקסטים הנקראים על ידי שתי הקהילות, להציע פרספקטיבות וכיוונים חדשים ולבחון את הגישות החדשות ואת הנחות היסוד המיושמות בחקר פרשנות המקרא הקדומה ביהדות ובנצרות. הכינוס התנהל בסיומן שישים שנים לגילוי המגילות הראשונות ממדבר יהודה. פרופ' מיכאל סטון, מייסד מרכז אוריון, התכבד לשאת את הרצאת הפתיחה, שהתמקדה בהנחות היסוד של תהליך הקונוניזציה של ספרות המקרא. המושבים האחרים נסבו על קווי הדימון והשוני בין הפרשנות היהודית והפרשנות הנוצרית כפי שהם באים לידי ביטוי בספרות ובאמנות.

בין המרצים:

פרופ' גארי אנדרסון (אוניברסיטת נוטר-דאם), פרופ' מרק הירשמן (האוניברסיטה העברית), ד"ר ג'סטין טיילור (אקול ביבליק), פרופ' ריצארד לייטון (אוניברסיטת אילינוי), פרופ' פנחס מנדל (מכון שכטר ללימודי יהדות), ד"ר מארן ניהוף (האוניברסיטה העברית), פרופ' הינדי ניימן (אוניברסיטת טורנטו), ד"ר מיכאל סגל (האוניברסיטה העברית), פרופ' מיכאל סטון (האוניברסיטה העברית), פרופ' גריגורי סטרלינג (אוניברסיטת נוטר-דאם), פרופ' סטיבן פראד (אוניברסיטת ייל), פרופ' גיימס קוגל (אוניברסיטת בר-אילן), פרופ' נעמי קולטום-פרום (הבפורד קולג'), פרופ' מנחם קיסטר (האוניברסיטה העברית), ד"ר רות קלמנטס (מרכז אוריון), ד"ר סרז' רוזר, האוניברסיטה העברית בירושלים.

דברי הכינוס יפורסמו בכרך האחד-עשר של הסדרה של מרכז אוריון.

תמונה מאחת הסדנאות שהתקיימו בזמן הכינוס

ברכות:

למר מיכאל דונקל

מרכז אוריון מברך את מר מיכאל דונקל, ממייסדי קרן אוריון, על קבלת תואר דוקטור כבוד של האוניברסיטה העברית, בעצרת החגיגית לציון פתיחת המושב ה-70 של חבר הנאמנים לשנת תשס"ז.
מר דונקל הוא נשיא סניף השוחרים האוסטרליים של האוניברסיטה העברית בדרום וולס החדשה, מנהיג מוביל בקהילה היהודית בסידני שבאוסטרליה, חבר נאמן וותיק של השוחרים האוסטרליים של האוניברסיטה העברית ותומך נלהב בחינוך יהודי באוסטרליה. הוא פעיל בחבר הנאמנים של האוניברסיטה העברית, בקרן זלמן קוהן ובקרן אוריון. ב-1986 פעל להקמת קרן אוריון, התומכת במרכז אוריון והוא ממשיך לכהן בה כחבר נאמן.
אנו מודים לו מקרב לב על תמיכתו המתמשכת.

למתמחי המרכז

אנו מודים למתמחי המרכז, תלמידי ביה"ס ע"ש רוטברג לתלמידים מחו"ל, על השתתפותם בפעילות המרכז ועזרתם הרבה בזמן הכינוס הבינלאומי האחד עשר של המרכז.
אנו מאחלים להם הצלחה בדרכם בעתיד:

- פיליפ וובסטר, ארה"ב - תלמיד תואר שני, לימודי דתות
- דיאן הרניקר, ארה"ב - תלמידת תואר שני, לימודי דתות
- חנה וורסמן, קנדה - תלמידה לתואר שלישי בחוג למחשבת ישראל. חנה תמשיך השנה כעוזרת מחקר במרכז.

מתמחים - Graduate Internships

דרושים שלושה מתמחים למרכז אוריון לחקר מגילות מדבר יהודה והספרות הקרובה להן לשנת הלימודים תשס"ח (2007/8)

לפרטים נוספים נא להתקשר לטלפון: 02-5881966 או לשלוח קורות חיים באנגלית למרכז.

הכינוס הבינלאומי השנים עשר של מרכז אוריון

מרכז אוריון לחקר מגילות מדבר יהודה והספרות הקרובה להן ומרכז אליעזר בן-יהודה לחקר תולדות הלשון העברית יחברו יחדיו לקיים את הכינוס הבינלאומי השנים עשר של מרכז אוריון בנושא:

העברית שבמגילות מדבר יהודה ובספר בן-סירא
The Hebrew of the Dead Sea Scrolls & Ben Sira

כינוס זה יהיה הפגישה החמישית של קבוצת חוקרים שהתכנסה בשנים האחרונות בליידן, בבאר שבע ובשטרסבורג.

הכינוס יתקיים בתאריכים ב-ד בטבת תשס"ט, 29-31 בדצמבר 2008

חדר החוקרים (הספרייה)

אנו מעוניינים לקבל קטעי עיתונות, תדפיסים, ספרים או כל חומר אחר בכל שפה בנושא המגילות והספרות הקרובה להן.
מאוסף DJD חסרים הכרכים: 1, 4, 17, 18, 20, 27, 29, 39

דברי הכינוסים הבינלאומיים מתפרסמים באנגלית ע"י הוצאת Brill בסדרה
Studies on the Texts of the Desert of Judah (רשימה מלאה באתר האינטרנט של המרכז)

ספרים חדשים של מרכז אוריון שייצאו לאור:

• הכרך השני של הביבליוגרפיה של מגילות מדבר יהודה הכולל את התקופה 2000-2006 בהדפסה ועומד להתפרסם בקרוב.

The Orion Center Bibliography of The Dead Sea and Associated Literature 2000-2006
By Ruth Clements & Nadav Sharon

ספרים בהכנה:

• דברי הכינוס הבינלאומי התשיעי, שהתקיים בינואר 2004

Text, Thought, and Practice in Qumran and Early Christianity
Editors: Daniel Schwartz & Ruth Clements

• דברי הכינוס הבינלאומי העשירי, שהתקיים בינואר 2005

New Perspectives on Old Texts
Editors: Esther Chazon, Betsy Halpern-Amaru & Ruth Clements

תרומת תדפיסים מאוסף טלמון:

מרכז אוריון אסיר תודה לפרופי שמריהו טלמון, העומד בראש מפעל המקרא, על תרומה לספרייה של תדפיסי מאמריו בנושא מגילות מדבר יהודה. פרופי טלמון חוקר היבטים רבים ומגוונים של המגילות במשך שישה עשורים ופרסומיו החשובים השפיעו רבות על התפתחות חקר המגילות. מרכז אוריון גם מודה למפעל המקרא על תרומה של תדפיסי מאמרים של פרופי משה גושן-גוטשיין ז"ל.

דיאן הרניקר (ארה"ב), מתמחה של המרכז בשנת תשס"ז ותלמידת ביה"ס לתלמידים מחו"ל ע"ש רוטברג, תרמה לספריית המרכז בסיום לימודיה את הכרכים של:

"Greek & Latin Authors on Jews & Judaism"

כמו כן השאירה ספרים נוספים בהשאלה. אנו מודים לדיאן ומאחלים לה הצלחה בהמשך דרכה.

חדר החוקרים עומד לרשות החוקרים, הסטודנטים והציבור המתעניין
שעות פתיחה: ימי עבודה רגילים (לשעות אחרות בתאום מראש)

רכישת ספרי מחקר

אנו ממשיכים בפרוייקט המרכז לרכישת ספרי מחקר לחדר החוקרים. המטרה לאפשר לחוקרים ולתלמידי מחקר לקדם את מחקרם בין כותלי מרכז אוריון.

נודה לכם על כל תרומה לפרוייקט זה.

תינתן אפשרות של הקדשת הספר ע"ש התורם או למי שיבקש להקדישו בתרומה מ - \$ 100 ומעלה.

מלגות מרכז אוריון לשנת 2007/8

למלגות מרכז אוריון הגישו ששה עשר מועמדים מהארץ ומהעולם.

Jean Matlow Scholarship - Canada

הוענקו שתי מלגות מחקר מקרן מטלו, אשר נוסדה בשנת 2003, במטרה לתת מלגות מטעם מרכז אוריון לחוקרים צעירים בתחום מגילות מדבר יהודה והספרות הקרובה להן. מקבלי המלגות:

1. אייל בן אליהו

דוקטורנט בחוג להיסטוריה של עם ישראל, האוניברסיטה העברית נושא הדוקטורט: "על דעת המקום ועל דעת הקהל": תחומי הארץ בתודעת יהודי ארץ ישראל בימי הבית השני ותקופת המשנה והתלמוד"

2. נועם מזרחי

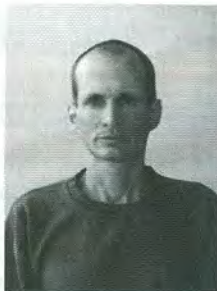

דוקטורנט בחוג למקרא, האוניברסיטה העברית נושא הדוקטורט: "הלקסיקון והפרזיאולוגיה של שירות עולת השבת"

פרס למוסמך - על עבודה מצטיינת

הפרס הוא על עבודת גמר מצטיינת בנושא מגילות מדבר יהודה והספרות הקרובה להן ובכל התחומים הסמוכים ולמחקרים שמעצם טבעם יכולים להתבצע רק בארץ. הפרס הוענק ל:

רוני פורת

מהחוג לגיאוגרפיה והחוג לארכיאולוגיה, האוניברסיטה העברית על עבודתו "מערות המפלט מתקופת מרד בר-כוכבא במרחב עין גדי-קומראן לאור המחקר המחודש במדבר יהודה"

מלגות

מדי שנה מעניק מרכז אוריון מענקים המיועדים לתמוך במחקרים בנושא מגילות מדבר יהודה והספרות הקרובה להן לפי אמות מידה שקבעה הוועדה האקדמית. עדיפות ניתנת למחקרים בעלי מימד אינטגרטיבי, המצביעים על חשיבות המגילות לכל אחד מתחומי המחקר הקשורים לתקופת בית שני ולמחקרים שמעצם טבעם יכולים להתבצע רק בארץ.

מועד ההגשה באביב 2008 (הודעה מפורטת תפורסם).

מלגת פוסט-דוקטורט לשנים תשס"ח-תש"ע (2007-2009)

הוענקה לשלושה פוסט-דוקטורנטים לשלוש שנים לכל אחד, למחקרים בתחום מגילות מדבר יהודה והספרות הקרובה להן אשר מעצם טבעם יכולים להתבצע רק בארץ.

ואלה מקבלי המלגה:

1. ד"ר חנו בירנבוים

מהחוג להיסטוריה של עם ישראל, האוניברסיטה העברית בירושלים
נושא הדוקטורט: "ההקפדה על טהרת הגוף בקרב החברה היהודית בארץ
ישראל בימי בין שני"
הצעת מחקר:
"טומאת נוכרים בתקופה החשמונאית ותקופה הרומית עד למרד בר-כוכבא"

2. ד"ר רפאל זר

מהחוג למקרא, האוניברסיטה העברית בירושלים
נושא הדוקטורט: "היסוד הפרשני שברשימות המסורה הלא-
טיפוסיות"
הצעת מחקר:
"זיקות ישירות וזיקות סמויות בין הערות המסורה הבבלית והטברנית
לבין עדי הנוסח המקראיים הקדומים: מגילות מדבר יהודה
והתרגומים הארמיים למקרא"

3. ד"ר גיא-דניאל שטיבל

Institute of Archaeology, University College, London
נושא הדוקטורט:
"Arms et Letteris – The Military Equipment of Early Roman
Palestine in Light of the Archaeological and Historical Sources"
הצעת מחקר:
"היבטים של ריאליה במגילת המלחמה (1 QM)"

פרס למוסמך

מרכז אוריון יעניק פרס לתלמיד מוסמך על עבודת גמר מצטיינת בנושא מגילות מדבר יהודה והספרות הקרובה להן ובכל התחומים הנוגעים בדבר. עדיפות תינתן למחקרים בעלי מימד אינטגרטיבי, המצביעים על חשיבות המגילות לכל אחד מתחומי המחקר הקשורים לתקופת הבית השני ולמחקרים שמעצם טבעם יכולים להתבצע רק בארץ. הפרס הוא על עבודת גמר שאושרה בשנים תשס"ז – תשס"ח (2006 – 2007) מועד ההגשה באמצע חודש מאי 2008 (הודעה מפורטת תפורסם)

פעילות לשנת הלימודים תשס"ח 2007/8

סמסטר ראשון:

- **סמינר חוקרים ע"ש חיים יונה גרינפלד ז"ל**
הסמינר הראשון יתקיים ביום שלישי, ג' בכסלו תשס"ח, 13 בנובמבר 2007, בין השעות: 12:15 - 14:00, בנין רבין, חדר 2001
תרצה: **פרופ' דבורה דימנט**, החוג למקרא, אוניברסיטת חיפה
הנושא: " **הספרות החיצונית בקומראן**"
- **הסמינר השני** יתקיים ביום שלישי, כ"ד בכסלו תשס"ח, 4 בדצמבר 2007, בין השעות: 12:15 - 14:00, בנין רבין, חדר 2001
ירצה: **ד"ר חנן בירנבוים**: החוג לספרות עברית, האוניברסיטה העברית
מלגאי פוסט-דוקטורט לשנים 2007-2009 של מרכז אוריון
הנושא: "מעמדה ההלכתי של ירושלים במגילות קומראן"
- **שעת קפה ודיון:**
שעת קפה ודיון ראשונה תתקיים ביום רביעי י"ז בטבת תשס"ח, 26 בדצמבר 2007, בין השעות 12:15 - 13:30, בנין רבין, חדר 2001
ירצה: **מר רועי פורת**, החוג לארכיאולוגיה והחוג לגיאוגרפיה, האוניברסיטה העברית ומלגאי מרכז אוריון
הנושא: "חידושים בחקר מערות המפלט מתקופת מרד בר כוכבא באזור עין גדי"
- **שעת קפה ודיון שניה** תתקיים ביום רביעי ט' בשבט תשס"ח, 16 בינואר 2008, בין השעות 12:15 - 13:30, בנין רבין, חדר 2001
ירצה: **ד"ר אייל בן אליהו**, דוקטורנט בחוג להיסטוריה של עם ישראל, האוניברסיטה העברית, מלגאי מרכז אוריון
הנושא: "טומאת ארץ העמים וטומאת מדור גויים במגילת המקדש ובספרות חכמים"

סמסטר שני:

- ירצו:
פרופ' אלישע קימרון, המחלקה ללשון העברית, אוניברסיטת בן-גוריון שבנגב
ד"ר גיא שטיבל, החוג לארכיאולוגיה, האוניברסיטה העברית
מלגאי פוסט-דוקטורט של מרכז אוריון
ד"ר רפאל זר, החוג למקרא, האוניברסיטה העברית,
מלגאי פוסט דוקטורט לשנים 2007-2009 של מרכז אוריון
מר נועם מזרחי, החוג למקרא, האוניברסיטה העברית,
מלגאי מרכז אוריון
- **סדרת ההרצאות במכון האפיפיורי למקרא (P.B.I)** בשיתוף עם ביה"ס לתלמידי חו"ל ע"ש רוטברג, מרכז אוריון והמרכז לחקר הנצרות של האוניברסיטה העברית. ההרצאות **בשפה האנגלית**.
ההרצאות תתקיימנה בחודשים נובמבר 2007 - ינואר 2008

לאירועים נוספים ופרטים עדכניים נא לעקוב באתר מרכז אוריון:

<http://orion.msec.huji.ac.i>

e-mail: msdss@msec.huji.ac.il

טל.: 02-5881966 פקס: 02-5883584

תודה מיוחדת לחברי הוועדה האקדמית של מרכז אוריון (2006/7)
ד"ר אסתר חזון - יו"ר הוועדה, פרופ' ישעיהו גפני - ראש המכון למדעי היהדות,
פרופ' דבורה גרא, פרופ' עמנואל טוב,
פרופ' יוסף פטריך, ד"ר דוד סתרן, פרופ' שלום פאול